

Język polski w wojsku.

Po wprowadzeniu w naszym wojsku karabinów repetierowych systemu Manlichera (Repetier-Gewehr), zaczęły krążyć w 13 pułku piechoty (krakowskim), a po części w 56 pułku (wadowickim) wiersze nieznanego autora, które poniżej podaję nie tyle ze względu na ich humorystykę, ile dla okazania każenia się języka polskiego w wojsku.

„Pół godziny szkoły po egzycyrce⁴.”

Antret¹⁾! rekruty do szkoły —
Forwec²⁾! brać ławy i stoły
I siadać. Jo wom dziś jacy
Powiem, co to repetynier³⁾ znacy;
Z ilu części on się składo,
W anśląg⁴⁾ jak się go przykłado,
Jak się go konserwiruje⁵⁾,
Jak się strzyło i ładuje;
Że jak by wos kto kiej⁶⁾ pytoł,
Kuźden kieby z książki czytoł.
Zresztą tak rychtyg⁷⁾ powiedzieć,
Że to kuźden musi wiedzieć.
Wtencos jak jo narukowoł⁸⁾,
To jesce Werndyl⁹⁾ gieltowoł¹⁰⁾,
A tak stary jak i nowy
Musioł się zmieścić do głowy.
Wom i gzicht¹¹⁾ rozbić na poły,
Zawdy zostanieie woły.
Jo juz prawie od pastucha
Wojskowego miołem ducha;
To tyż moje krowy znały
Egzycyrke i sygnoły:
Śwenkung¹²⁾, aufmars¹³⁾, dyfilada,
Aż się dziwiła gromada!
Jo se zawdy dołem rady,
Jagem wypędzoł z gromady,
Tylkom doł na trombie sygnoł —
Zaroz kuźden bydło wygnoł.

1) Antreten!, 2) Vorwärts!, 3) Repetiergewehr, 4) Anschlag, 5) conserviren, 6) kiedykolwiek, 7) richtig, 8) einrücken, 9) Werndl, nazwa dawnego karabinu, 10) gelten, 11) Gesicht, 12) Schwenkung. 13) Aufmarsch.

Jo se dom rady i z wami,
Śmierdzącymi rekrutami!
 Niech mi któren nie odpowie,
 Jak się nas karabin zowie,
 Albo z którego jest roku —
 Zaroz wale po mazoku¹⁴⁾!
Zaś któren wszyćko odpowie,
Przedstawi go hauptmanowi,
I tak dali, wajter¹⁵⁾, wajter —
Za pół roku.. bedzie frajter¹⁶⁾.
Jak się frajtre^m streng¹⁷⁾ okoże...
I kaprolem ostać może!!
 Ale co ta godać z wami!
 Wy, bedziecie kaprolami?!
 O tfuj, tajfel¹⁸⁾!! wy, rekruty,
 Wy, co macie łeb zakuty!
 Zreśtom wicie wy to jacy —
 Co przy wojsku kaprol znacy?!
Kaprol... pon... siarżia¹⁹⁾ wysoki!
 Śtelong²⁰⁾ przed nim na trzy kroki!
Choć ci koże w ogień skoczyć,
Nie śmis sie ani zaboczyć!
 A jak wyjdzie na ulice
 I naciągnie rękawice,
 Śtyblety wywiksowane²¹⁾
 Aż glajnc²²⁾ odbijo o ściane!
 A jak werdzinia²³⁾ zapoli,
 To aż wszyćkich serce boli!
Zreśtom co godać z Gorolem!
Ty byś kcioł ostać kaprolem?
Ty! Najn, kajne Rede²⁴⁾!
Chyba jo... cysarzem bede!
Wis ty? kaprol musi umieć
Na migi się porozumieć!
 Śwarm²⁵⁾ do śturmu²⁶⁾ poprowadzić,
 Wszystko rozbić, w lu ft²⁷⁾ wysadzić!
I przed djobłem nie śmi stchórzyc,
Bo to dinst²⁸⁾, tak sie mo służyć!

¹⁴⁾ Biję po twarzy, ¹⁵⁾ weiter, ¹⁶⁾ Gefreiter, ¹⁷⁾ streng, ¹⁸⁾ Teufel,
¹⁹⁾ Charge, ²⁰⁾ Stellung, ²¹⁾ Kamaszki wyczyszczone czernidłem, ²²⁾ Glanz,
²³⁾ Virginia cygaro, ²⁴⁾ Nein, keine Rede, ²⁵⁾ Schwarm, ²⁶⁾ Sturm, ²⁷⁾ Luft,
²⁸⁾ Dienst.

A wis ty, co to dinst, bydle?
Ja, to ciućpajs ²⁹⁾ prowda? knydle?
Dinst... to służba! głupie świnię
Zawarto w regulaminie!
To jest forśryft ³⁰⁾, co zołmirzy
Od rekruta coraz wyży!
Obowiązki to plenklera ³¹⁾,
Jak i kiedy użyć gwera ³²⁾,
Że jak go pucujesz ³³⁾ chłopie,
Musisz mieć ył ³⁴⁾ i konopie!

Ale co ta; szkoda pyska
Psuć, to byle rekruciska!
Słucho to, co kaprol gwarzy?,
Kiej on myśli o mynaży ³⁵⁾!
Pysk rozdziawi kieby krowa —
Nawet nie wi, o cem mowa!

Miołem mówić wom o gwerze,
Lecz niech wszystko djoboł bierze!
As ajnander! ³⁶⁾ wy śmierdziuchy!
Lepi ³⁷⁾ póde do dzieuchy,
Ona ta juz stoi w bramie
I wyglądo bidno na mnie.
I tak z cały ty godziny,
Nic nie wicie bycze syny!

Wyrazy i zwroty żołnierskie.

Żołmirz musi se wykłupać ¹⁾ struzok ²⁾ i kopuzdrok ³⁾.
Powinien rajbiślom ⁴⁾ wyrajibować ⁵⁾ podłogę w cymrze ⁶⁾.
Kup se hošťrajfków ⁷⁾ i obszyj hašpindel ⁸⁾, bobyś dostoł
kasarnika ⁹⁾
Na hofie ¹⁰⁾ bijom ufermy ¹¹⁾ na ajnce ¹²⁾.
Podej panu felfebrowi ¹³⁾ Ńrajhycla ¹⁴⁾.

²⁹⁾ Zuspaise, ³⁰⁾ Vorschrift, ³¹⁾ Plänkler, ³²⁾ Gewehr, ³³⁾ putzen,
³⁴⁾ Öl - oliwa, ³⁵⁾ Menage, ³⁶⁾ Auseinander!, ³⁷⁾ Lepiej.

¹⁾ wytrześć, ²⁾ Strohsack, siennik, ³⁾ Kopfstrohsack, poduszka słomiana, ⁴⁾ Reibbürstel, szczotka, ⁵⁾ reiben, ⁶⁾ Zimmer, ⁷⁾ Halsstreifel, ⁸⁾ Halsbinde, ⁹⁾ Kasernarest, ¹⁰⁾ Hof, podwórze, ¹¹⁾ Unförmige, ¹²⁾ eins; żołnierze, którzy nie mogą się wyuczyć marszów, muszą w wolnych chwilach za karę ćwiczyć się; żołnierze ci nazywają się „ufermami“. ¹³⁾ Feldwebel, ¹⁴⁾ Streichhölzel, zapalka,

Cy mos wedle forsryftu¹⁵⁾ ćwieki w siuspicach¹⁶⁾ i fuszoch¹⁷⁾, a gwoździe w abzacach¹⁸⁾?

Ani dekiel¹⁹⁾, ani szolka²⁰⁾ nie śmi być w burcoku²¹⁾.

Dziś na ciucpajs²²⁾ był transport²³⁾, a jutro będóm ucha²⁴⁾.

To siufece²⁵⁾ mają być w ciaku²⁶⁾ schowane, a nie w taniestrze²⁷⁾.

Juz jest po strajchu²⁸⁾.

Ej, poleje ci sie wazylina²⁹⁾ z nosa!

Zatkój sobie gębę mindungsdeklem³⁰⁾, i być cicho, bo co się komu patrzy, to mu się i giebiruje³¹⁾.

Zamknij no se śperklape³²⁾.

Weż śpate³³⁾ i chodź!

Wypier cwilhozny³⁴⁾.

Pucer, puclik, prywatyner³⁵⁾, obsługujący.

S. Gonet.

ROZBIORY I SPRAWOZDANIA.

„Nasz Lud“.

Pod takim tytułem wygłosiła poetka M. Konopnicka odczyt w lwowskiej sali ratuszowej dnia 27 listopada 1896 r.

Jakkolwiek treść tego przemówienia znaną jest ogólnie z sprawozdań dziennikarskich, to jednak redakcyja „Ludu“ uważa za stosowne odświeżyć ją raz jeszcze w pamięci czytelników, bo jużcić nie może być chyba obojętnem dla ludoznawstwa polskiego, co o „naszym ludzie“ wypowiedziała pani Konopnicka — niepospolita poetka warstw biednych.

Odczyt swój rozpoczęła pani Konopnicka od skonstatowania faktu, że lud polski badano umiejętnie, i że po dziś dzień bada się go — mniej co prawda pod względem fizycznym, dostatecznie jednak pod względem psychologicznym. Treść tych badań jest bardzo ważną, ale więcej może jeszcze charakterystycznym zjawiskiem jest ten fakt badania ludu sam przez się. Konstatauje się w ten sposób dobitnie, że pomiędzy tym „badanym“ ludem a „nie ludem“ istnieje tak głęboka przepaść, że wprost obie te części skła-

¹⁵⁾ Vorschrift, ¹⁶⁾ Schuhspitze, ¹⁷⁾ Fussohle, ¹⁸⁾ Absatz, ¹⁹⁾ Deckel, przykrywka, ²⁰⁾ Esschalle, ²¹⁾ Brotsack, ²²⁾ Zuspeise, ²³⁾ Nazwa mieszaniny grochu okrągłego z ryżem, ²⁴⁾ Nazwa pierogów z powidłami, ²⁵⁾ Schuhfetzen, ²⁶⁾ Czako, ²⁷⁾ Tornister, ²⁸⁾ capstrzyk, ²⁹⁾ Tłuszcz do smarowania karabinu, ³⁰⁾ Mündungsdeckel, przykrywka do lufy karabina, jako ochrona przed deszczem, ³¹⁾ Gebühren, ³²⁾ Sperrklappe, zateczka w karabinie, z pomocą której karabin nabity nie da ognia, ³³⁾ Spaten, łopata, ³⁴⁾ białe spodnie, ³⁵⁾ Privatdiener.